

Överförmyndarnämnden Linköping
overformyndarenheten@linkoping.se

Inspektion enligt 20§ förmynderskapsförordningen (1995:379) av överförmyndarnämnden i Linköpings kommun

Länstyrelsen företog den 14 mars 2023 inspektion av överförmyndarnämnden i Linköpings kommun (nämnden). Inspektionen genomfördes genom ett fysiskt besök vid kansliet för nämnden. Närvarande vid mötet var nämndens ordförande Ali Hajar, vice ordförande Erik Larsson, ersättare Kerstin Aldstedt, enhetschef Petra Hallqvist, utredningssekreterare Gerd Jörbo samt utredningsspecialister Lisa Malmberg och Dajana Muric Cano. Från Länstyrelsen deltog länsjuristerna Malin Reinhold och Ingela Karlsson.

Underlag för inspektionen var den verksamhetsredogörelse som sänts in till Länstyrelsen, protokoll från föregående inspektion, anmälningsärenden som inkommit till Länstyrelsen sedan föregående inspektion, samt den stickprovsgranskning som genomförts i anslutning till inspektionen.

Utöver de uppgifter som framgår av verksamhetsredogörelsen (se bilaga) behandlades nedanstående frågor särskilt.

Redogörelse för verksamheten

Under inspektionen framkom bland annat att det tidigare funnits en jurist anställd men att det bedömdes som sårbart. Nu finns istället två personer anställda som båda arbetar halvtid som specialister och halvtid som utredningssekreterare. I övrigt är utredningssekreterarna indelade i ansvarsgrupper för att kunna täcka upp för varandra och för att säkra upp kompetensen. Bemanningen uppges vara tillfredsställande, eventuellt skulle mer fokus behövas på rekrytering. Idag ligger rekryteringsansvar på en utredningssekreterare som också har andra arbetsuppgifter. Flödet av ansökningar och anmälningar är högt och perioderna av återhämtning upplevs som färre.

Nya ledamöter i nämnden har deltagit i utbildning och det planeras för ytterligare utbildningar, exempelvis FSÖ-dagarna.

Antalet byten av ställföreträdare i pågående ärenden har ökat från cirka 80 till 120 vilket sannolikt dels beror på att många av ställföreträdarna börjar bli gamla och inte längre vill ha uppdrag, och dels på att uppdragen har blivit mer komplexa.

I februari 2022 startade en förvalarenhet inom en annan organisatorisk enhet inom kommunen. Förvaltarenheten har två ställföreträdare, som ska kunna ta svårare uppdrag och på sikt överlämna dessa till annan ställföreträdare, och en samordnare. Det har varit en del problem i uppstartsfasen och nämnden har inte kunnat lämna så många ärenden som planerat till förvaltarenheten. Planen är att förvaltarenhet ska kunna ha cirka 40–50 ärenden. För att sprida riskerna använder sig nämnden även av några olika privata bolag med professionella ställföreträdare. Utvärdering av projektet kommer initieras under 2023.

Under inspektionen uppgavs också att det finns ett väl fungerande samarbete med socialtjänsten och man har bland annat gemensamt tagit fram information att lämna ut till någon som är intresserad av att bli särskilt förordnad vårdnadshavare.

Stickprovsgranskning

Länsstyrelsen har genomfört granskning av 20 akter (94016, 200708, 2009204, 2009334, 2010219, 2012235, 2014067, 2014155, 2016320, 2018125, 2018243, 2019005, 2019120, 2019277, 2020106, 2020137, 2020139, 2020400, 2021002, 2022007). Granskningen har i huvudsak avsett de två senaste åren.

Enligt den nationella tillsynsriktningen för år 2023 ska Länsstyrelsen kontrollera att överförmyndarnämndens granskning av redovisningshandlingar genomförts på ett korrekt vis, och därvid särskilt kontrollera överförmyndarnämndens kontroll av att överförmyndarspärrear finns på bankkonton. Vidare ska Länsstyrelsen särskilt kontrollera överförmyndarnämndens handläggning och tillsyn i ställföreträdarskap där överförmyndarnämnden nyligen har samtyckt till överlåtelse av fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom. Länsstyrelsen ska också särskilt kontrollera överförmyndarnämndens hantering av ärenden där det finns en god man förordnad i enlighet med 11 kap. 2 § föräldrabalken (FB) och särskilt kontrollera ärenden där det finns en god man förordnad i enlighet med 11 kap 2 § FB med anledning av att omyndiga lånat ut pengar till anhörig. Slutligen ska Länsstyrelsen särskilt kontrollera hur överförmyndarnämnden ändrar arvodesbeslut samt hanterar överklaganden av dessa beslut.

Granskningen ger Länsstyrelsen anledning till följande påpekanden avseende nedan angivna akter.

Akt 94016 – godmanskap 11 kap 4 § föräldrabalken

Tingsrättens anordnande av godmanskap återfinns inte i akten. Nämnden meddelade att skälet till att förordnandet inte finns i akten är att akten är från den tiden när förordnandena antecknades i den så kallade förmynderskapsboken. Det fattades inte skriftliga beslut på samma sätt som det görs idag. En genomgång av samtliga akter har gjorts men det har missats att det saknades anordnande av godmanskap i denna akt. Länsstyrelsen konstaterar att det är tingsrätten som fattar beslut om anordnande av godmanskap och dess omfattning. Tingsrättens beslut ska således finnas i akten.

Vid granskning av årsräkningen för år 2021 gjorde utredningssekreteraren en granskningsanteckning den 29 maj 2022. Av anteckningen framgick att undertecknad, vid granskningen av årsräkningen, noterat att den gode mannen är folkbokförd i Värmlands län. Utredningssekreteraren upplyste ordinarie handläggare att ta ställning till om god man bör kvarstå i uppdraget med hänsyn till avståndet mellan god man och huvudman. Ingen ytterligare notering finns i akten avseende frågan. Vid inspektionen konstaterades att det är en brist att frågan inte följts upp, och att det brukar göras, men att det beror på en internkontroll som innebär att handläggare byter ärenden med varandra för att säkerställa en god granskning. I samband med detta har dokumentationen missats att följas upp. Länsstyrelsen påtalar vikten av att notering följs upp och hanteras inom rimlig tid.

Akt 2009334 – förvaltarskap

Årsräkningen granskades den 4 augusti 2021 och efter det skickades ett följebrev till förvaltaren med information om att nämnden tydligt ska kunna följa överföringar. Vidare uppgavs att förvaltaren redovisat att huvudmannen haft en stor summa kontanter som förvaltaren avsett att göra insättningar månadsvis med. Nämnden begärde in underlag på insättningarna samt underlag på arvskiftet. Handlingarna skulle vara inskickade senast den 5 september 2021. Av akten framgår varken att handlingarna har inkommit eller att nämnden har påmint om att handlingarna ska inkomma. Vid inspektionen uppgavs att det missats att påminna om att inkomma med handlingarna. Länsstyrelsen påtalar vikten av att nämnden bevakar att efterfrågade handlingar inkommer och att rutiner för detta efterlevs.

Granskning med anledning av inkomna anmälningar

Länsstyrelsen har mottagit fem anmälningar mot nämnden (dnr 203-11062-22, 203-10082-22, 203-8610-22, 203-4779-22 och 203-2733-22. Aktuella akter har granskats avseende dnr 203-8610-22 och 203-2733-21 (se ovan under rubriken Granskning av akter).

Länsstyrelsen utövar tillsyn över överförmyndarnämnders verksamhet i enlighet med 19 kap. 17 § föräldrabalken. Länsstyrelsens tillsyn är inriktad på huruvida det skett några formella brister i nämndens handläggning. Länsstyrelsen prövar inte de delar av handläggningen som präglas av bedömningar och lämplighetsavvägningar. Länsstyrelsen kan inte ändra eller upphäva en nämnds beslut.

Enligt Länsstyrelsens bedömning har det inte framkommit att nämnden har brutit i sin handläggning i ovan nämnda ärenden. Länsstyrelsen finner således inte skäl att vidta ytterligare åtgärder.

Anmälningarna ger dock Länsstyrelsen anledning till följande påpekanden avseende nedan angivna ärende.

Dnr 203-10082-22

Krav på tillgänglighet

Anmälaren uppgav att denna vid tre tillfällen sökt handläggare hos nämnden utan att ha fått återkoppling. I yttrande till Länsstyrelsen uppgav nämnden att mycket hög arbetsbelastning kan ha medfört att återkoppling uteblev och att det finns en medvetenhet kring att förvaltningslagens krav på tillgänglighet kan ha åsidosatts. För att motverka att det händer igen avser nämnden att på arbetsplatsmöten gå igenom telefonrutiner och övriga krav som ställs på tillgänglighet.

Av 6 § förvaltningslagen (2017:900), framgår att en myndighet ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Myndigheten ska lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Den ska ges utan onödigt dröjsmål.

Hjälpen ska ges så snabbt som möjligt med hänsyn till bedömningen av hjälpens omfattning i det enskilda fallet, så att myndigheten kan fördela sina resurser så att verksamheten i sin helhet kan fungera på bästa sätt. Resursbrist kan inte utgöra skäl för att helt avstå från att hjälpa den enskilde. Ett svar får inte dröja längre än nödvändigt. Se Hellners & Malmqvist, 3 uppl. 2010, s. 86. – Kritik mot HR-chef för vilseledande uppgift som fördröjt utlämnandet (JO 2021/22 s. 398)

Av 7 § förvaltningslagen följer vidare att en myndighet ska vara tillgänglig för kontakter med enskilda och informera allmänheten om hur och när sådana kan tas. Myndigheten ska vidta de åtgärder i fråga om tillgänglighet som behövs för att den ska kunna uppfylla sina skyldigheter gentemot allmänheten enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen om rätten att ta del av allmänna handlingar. I

kommentaren till förvaltningslagen anges att avsikten med bestämmelsen är att myndigheterna ska vara tillgängliga för allmänheten i så stor utsträckning som möjligt. Länsstyrelsen påtalar därför vikten av att återkoppling sker inom rimlig tid.

Handläggningen har tagit för lång tid

Anmälan anför vidare att handläggningen av ärendet har tagit för lång tid. I yttrande till Länsstyrelsen uppgav nämnden att det var fråga om ett komplicerat ärende och att flera kompletteringar begärts. Det anför vidare att nämnden har en skyldighet enligt förvaltningslagen att planera för och vidta åtgärder som på ett effektivt sätt driver handläggningen i ärendet framåt för att beslut ska kunna fattas så snart som möjligt. Det kan dock konstateras att det under handläggningens gång fanns några tidsperioder när handläggningen tycks ha avstannat beroende på att arbetsbelastningen periodvis varit mycket hög.

I 9 § förvaltningslagen anges att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Bestämmelsen innebär bland annat att det är viktigt att myndigheten hela tiden driver ärendena framåt så att det inte uppstår passiva perioder i handläggningen. Om en myndighet bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska myndigheten dessutom enligt 11 § förvaltningslagen underrätta parten om detta. I en sådan underrättelse ska myndigheten redovisa anledningen till förseningen. Länsstyrelsen påtalar därför vikten av att nämnden driver ärenden framåt på ett effektivt sätt.

Kort tid för att inkomma med yttrande

Anmälaren anmärker även på att denne har förelagts att yttra sig inom allt för kort tid. I yttrande till Länsstyrelsen uppgav nämnden att förslag om att avslå samtycke till egendomens fördelning kommunicerades den 8 juni 2022 och i kommuniceringsbrevet angavs att yttrande skulle vara nämnden tillhanda senast den 14 juni 2022. Nämnden uppger att det inte vara befogat med så kort tid för yttrande eftersom ärendet som sådant inte brådskade och det var ett relativt omfattande material som kommunicerades. En mer rimligt tid för yttrande hade varit tio dagar alternativt två veckor.

Av 25 § förvaltningslagen följer att innan en myndighet fattar ett beslut i ett ärende ska den, om det inte är uppenbart obehövt, underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet. Av kommentaren till förvaltningslagen framgår att parten får skälig tid för sina överväganden. Hur lång svarsfrist som kan anses lämplig varierar

beroende på bland annat ärendetyp och materialets omfattning och komplexitet. Gränsen för tidsfristen får bedömas så att kommunikationen blir meningsfull.

Av JO 2001/02 s. 170 följer att fem dagar i allmänhet måste anses som en alltför kort frist i ett ärende av aktuellt slag, även om myndighetens underrättelse förutsätts nå parten dagen efter expedierandet. I förarbeten, SOU 1968:27 s. 163, till den ursprungliga förvaltningslagen förekommer uppgiften ”Fem dagar anges ofta som minimitid”, oberoende av ärendets art. JO har i ett i ämbetsberättelsen 1988/89 s. 333 redovisat fall, där ärendet bedömdes brådskande, ansett en svarsfrist om två dagar för kort men en frist på nio dagar med hänsyn till omständigheterna godtagbar. I de flesta fall torde en avsevärt längre tid behövas, i synnerhet om parten behöver anlita biträde eller ombud. Länsstyrelsen påtalar i och med detta vikten av att parter ges skälig tid att inkomma med yttrande.

Återrapportering

Nämnden ska senast den 21 april 2023 redovisa till Länsstyrelsen

- kopia på tingsrättens beslut om anordnande av godmanskap i akt 94016.
- vilka åtgärder nämnden har vidtagit i akt 2009334 samt uppgift om huvudmannen lidit skada med anledning av den uppkomna situationen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsjurist Malin Reinhold med länsjurist Ingela Karlsson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunerna revisorer i Linköpings kommun, kommunledningsforvaltningen@linkoping.se
JOkansli1@jo.se

Bilagor

Verksamhetsredogörelsen inkommen den 3 mars 2023